

Asiakkaan tunteminen

Taustaa

Suomen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaan pankkien on tunnettava asiakkaansa. Asiakkaan tuntemisvelvollisuus perustuu muun muassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaan lainsäädäntöön (444/2017).

Asiakkaan tuntemisella tarkoitetaan kaikkia niitä menettelytapoja, joilla varmistutaan asiakkaan oikeasta henkilöllisyydestä sekä siitä, että asiakkaan liiketoimintaa ja taustoja tunnetaan asiakassuhteen edellyttämässä laajuudessa. Asiakkaan ja sen liiketoiminnan tuntemisen tarkoituksena on tunnistaa ne asiakassuhteet, joihin saattaa liittyä rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski.

Jos asiakkaan tuntemiseen liittyviä toimia ei pystytä suorittamaan asianmukaisesti, asiakkaan kanssa ei saa aloittaa asiakassuhdetta, suorittaa liiketoimea tai ylläpitää liikesuhdetta.

Asiamiessuhde

Pankin on osana asiakkaan tuntemista tunnistettava ja todennettava asiakkaan tai asiakkaan edustajan henkilöllisyys sekä kerättävä asiakkaaseen liittyviä tuntemistietoja joko itse tai vaihtoehtoisesti asiamiehen välityksellä.

Tämän liitteen mukaisia menettelytapoja noudatetaan OP Yrityspankin asiakkaan tuntemisen toimissa, kun OP Yrityspankin ja OP Yrityspankin yhteistyökumppanin välillä on sovittu siitä, että yhteistyökumppani toimii OP Yrityspankin asiamiehenä (jäljempänä "Asiamies").

Asiamiessuhteessa Asiamiehen tehtävä on tunnistaa ja todentaa asiakkaan tai asiakkaan edustajan henkilöllisyys sekä kerätä tämän liitteen mukaiset asiakkaan tuntemistiedot OP Yrityspankin puolesta, kun asiakas tai asiakkaan edustaja täyttää rahoitushakemuksen ja/tai allekirjoittaa rahoitussopimuksen Asiamiehen toimipaikassa. Asiamiehen on toimitettava liitteessä määritellyt asiakkaan tuntemistiedot OP Yrityspankille.

OP Yrityspankki vastaa muilta osin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvän lainsäädännön edellyttämien asiakkaan tuntemistietojen keräämisestä ja asiakkaan tuntemisen toimista. OP Yrityspankki ohjeistaa ja kouluttaa Asiamiestä rahoitusyhteistyöhön liittyvästä asiakkaan tuntemisen menettelytavoista.

Selvyyden vuoksi todetaan, että asiakas tai asiakkaan edustaja voi tehdä rahoitushakemuksen, allekirjoittaa rahoitussopimuksen tai antaa asiakkaan tuntemistietoja myös OP Yrityspankin sähköisen kanavan kautta. OP Yrityspankki vastaa sähköisen kanavan kautta tapahtuvista toimista, jolloin Asiamiehen ei tarvitse tehdä vastaavia toimia uudestaan.

Asiamiehellä voi olla myös itsenäisiä vastuita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvän lainsäädännön perusteella. OP Yrityspankki ei vastaa näiden velvollisuuksien noudattamisesta.

Mitä tunnistamisella ja henkilöllisyyden todentamisella tarkoitetaan

Asiakas tai asiakkaan edustaja on tunnistettava ja henkilöllisyys todennettavana osana asiakkaan tuntemisen toimia.

Asiakkaan tunnistamisella tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella. Asiakkaan todentamisella tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella. Jos toinen henkilö toimii asiakkaan lukuun, tämä edustaja on tunnistettava ja henkilöllisyys todennettava sekä varmistettava edustajan oikeus toimia asiakkaan puolesta.

Asiamiehen on tunnistettava ja todennettava henkilöasiakkaan henkilöllisyys henkilöllisyystodistuksesta. Jos henkilöasiakkaan puolesta toimii toinen henkilö, tämä edustaja on tunnistettava ja hänen henkilöllisyytensä todennettava kuten henkilöasiakkaan. Henkilöasiakkaan edustajana voi toimia muun muassa valtuutettu, yleinen edunvalvoja, edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu. OP Yrityspankki vastaa siitä, että henkilöasiakkaan edustajan edustamisoikeus on asianmukaisesti tarkastettu.

Yritysassiakkaan puolesta toimii edustaja. Asiamiehen on tunnistettava ja todennettava edustajan henkilöllisyys henkilöllisyystodistuksesta. Yritysassiakkaan edustajan edustamisoikeus voi perustua lakimääräiseen edustukseen tai erilliseen valtuutukseen. OP Yrityspankki vastaa siitä, että yritysassiakkaan edustajan edustamisoikeus on asianmukaisesti tarkastettu.

Milloin tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen on tehtävä

Asiakkaan tai asiakkaan edustajan asioidessa Asiamiehen toimipaikassa, Asiamiehen on tunnistettava ja todennettava hänen henkilöllisyytensä seuraavissa tilanteissa:

- 1) tehdään rahoitushakemus;
- 2) allekirjoitetaan rahoitussopimus; tai
- 3) tavataan muussa asiakaskohtaamisessa, jossa otetaan vastaan rahoitukseen liittyvä toimeksianto tai käsitellään pankkisalaisuuden alaista tietoa (esim. asiakkaan kanssa keskustellaan tehdystä rahoitushakemuksesta tai -sopimuksesta).

Asiakkaan tai asiakkaan edustajan allekirjoittaessa rahoitussopimuksen Asiamiehen toimipaikassa, Asiamiehen henkilökuntaan kuuluvan on oltava läsnä allekirjoitushetkellä.

Selvyden vuoksi todetaan, asiakkaan tai asiakkaan edustajan tehdessä rahoitushakemuksen tai allekirjoittaessa rahoitussopimuksen OP Yrityspankin sähköisessä kanavassa, hänet tunnistetaan ja todennetaan OP Yrityspankin toimesta vahvalla sähköisellä tunnistusvälineellä. Tämä ei kuitenkaan poista Asiamiehen velvollisuutta tunnistaa ja todentaa asiakkaan tai asiakkaan edustajan henkilöllisyyttä, kun hän tekee rahoitushakemuksen tai allekirjoittaa rahoitussopimuksen Asiamiehen toimipaikassa.

Hyväksyttävät henkilöllisyystodistukset

Asiamiehen on pystyttävä tunnistamaan ja todentamaan asiakkaan tai asiakkaan edustajan henkilöllisyys luotettavasti esitetystä henkilöllisyystodistuksesta. OP Yrityspankki hyväksyy vain seuraavat henkilöllisyystodistukset henkilöllisyyden todentamiseksi:

A) SUOMALAISEN VIRANOMAISEN MYÖNTÄMÄ VOIMASSA OLEVA

- 1 Suomen kansalaiselle myönnetty passi tai väliaikainen passi;
 - ei hätäpassi
- 2 henkilökortti (1.3.1999 jälkeen myönnetty);
 - myös ulkomaalaisen henkilökortti ja väliaikainen henkilökortti kelpaavat
- 3 ajokortti (Suomen kansalaiselle 1.10.1990 jälkeen myönnetty);
 - ei kuitenkaan väliaikainen ajokortti, tilapäinen tai mobiiliajokortti (sähköinen ajokortti) eikä ulkomaalaiselle myönnetty (ajokortissa synnyinpaikka xxx) tai vaihdettu ajokortti (ajokortissa ehtokoodi 70)

- 4 virka- ja diplomaattipassi; tai
- 5 merimiespassi.

B) ULKOMAISEN VIRANOMAISEN MYÖNTÄMÄ VOIMASSA OLEVA

- 1 passi;
- 2 diplomaattipassi; tai
- 3 ETA-maiden sekä Sveitsin ja San Marinon viranomaisen myöntämä matkustusasiakirjaksi hyväksytty henkilökortti (tarkistus Prado –palvelusta).
 - ETA-alueen viranomaisten antamat henkilökortit kelpaavat matkustusasiakirjaksi, ellei kortin kääntöpuolella lue, että kortti ei kelpaa matkustusasiakirjaksi.

Henkilöllisyystodistuksen tietojen tarkastaminen

Asiamiehen on otettava asiakkaan tai asiakkaan edustajan henkilöllisyystodistus haltuunsa. Asiamies ei saa tyytyä siihen, että henkilöllisyystodistusta ainoastaan näytetään henkilötunnuksen toteamiseksi. Asiamiehen tehtävä on varmistaa henkilöllisyys luotettavasta voimassa olevasta asiakirjasta. Jos Asiamies ei pysty luotettavasti tunnistamaan henkilöä esitetystä henkilöllisyystodistuksesta, esitettyä henkilöllisyystodistusta ei voida hyväksyä.

Asiamiehen on tarkistettava henkilöllisyystodistuksesta seuraavat asiat:

- henkilön nimi;
- se, että todistus kelpaa henkilöllisyystodistukseksi;
- henkilöllisyystodistus on voimassa;
- valokuvasta tunnistaa esittäjän;
- todistuksessa oleva ikä täsmää esittäjän ikään;
- todistuksen merkintöjä ei ole muutettu;
- nimikirjoitus todistuksessa vastaa asiakkaan allekirjoitusta;
- valokuva on "oikeaikainen" todistuksen antoajankohtaan nähden;
- todistuksen valokuvan päälle ei ole kiinnitetty toista kuvaa;
- todistuksen kuviot jatkuvat ehjinä valokuvan sisällä;
- todistuksen merkintöjä ei ole muunneltu, tekstissä ei ole raaputuksia, päällekirjoituksia, ylimääräisiä kohoumia tms. korjauksia; ja
- todistus on ehjä myös takapuolelta.

Asiakkaan tuntemiseen liittyvät tiedot

Asiakkaasta on kerättävä asiakkaan tuntemiseen liittyviä tietoja, jotta asiakkaasta saadaan riittävän kattava kuva. Näihin tietoihin sisältyy muun muassa tiedot yritysasiakkaan tosiasiallisista edunsaajista ja siitä ovatko he poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä sekä onko henkilöasiakas poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Asiamiehen on tarvittaessa avustettava asiakasta tai asiakkaan edustajaa tunnistamaan kyseiset henkilöt näiden menettelytapojen määritelmien mukaisesti.

Asiamiehen tehtäviin kuulu lisäksi kerätä asiakkaan tai asiakkaan edustajan henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn henkilöllisyystodistuksen tiedot, joiden tarkempi sisältö on määritelty tässä kappaleessa.

Tosiasiallinen edunsaaja

Tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka viime kädessä:

- omistaa suoraan tai välillisesti yli 25 % osuuden oikeushenkilön osakkeista tai muuten omistaa vastaavan osuuden oikeushenkilöstä;
- käyttää suoraan tai välillisesti yli 25 % osuutta oikeushenkilön äänioikeuksista, ja tämä äänimäärä perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai näihin verrattaviin sääntöihin, tai;

- käyttää muulla tavoin tosiasiallista määräysvaltaa oikeushenkilössä.

Tosiasiallisia edunsaajia voi olla useita.

Mikäli yritysasiakkaalla on yritysomistajia, omistus tulee selvittää niin pitkälle, että yritys-omistajien taustalla olevat luonnolliset henkilöt tulevat ilmi. Näin pysytään selvittämään välillisen omistuksen kautta yritysasiakkaalle mahdollisesti tulevat tosiasialliset edunsaajat.

Välillisellä omistuksella tarkoitetaan sitä, että

- 1) yritysasiakkaan omistuksesta tai äänioikeuksista yli 25 % omistaa toinen yritys, jossa luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa. Itsenäinen päätösvalta tarkoittaa sitä, että henkilö voi tehdä itsenäisesti päätöksiä yrityksessä tai sillä on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö yrityksen hallituksen jäsenistä; tai
- 2) luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, jossa luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin perustuva oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä yritysasiakkaan hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä.

Välillisessä omistuksessa tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jolla on edellä mainituissa tilanteissa itsenäinen päätösvalta.

Jos tosiasiallista edunsaajaa ei muodostu omistuksen, äänioikeuksien tai muutoin määräysvallan kautta, tosiasiallisena edunsaajana pidetään yritysasiakkaan hallitusta, vastuunalaista yhtiömiestä tai toimitusjohtajaa tai muuta vastaavassa asemassa olevaa henkilöä.

Seuraavissa erityistilanteissa tosiasiallisia edunsaajia ei tarvitse erikseen selvittää:

- Euroopan talousalueella (ETA) julkisesti listatun pörssiyhtiön tosiasiallisia edunsaajia ei tarvitse selvittää.
- Yksityisen elinkeinonharjoittajan tosiasiallinen edunsaaja on elinkeinonharjoittaja itse.
- Avoimen yhtiön tosiasiallisia edunsaajia ovat tavanomaisesti yhtiömiehet. Kommandiit-yhtiön tosiasiallisia edunsaajia ovat tavanomaisesti vastuunalaiset yhtiömiehet.
 - Jos kuitenkin muu henkilö käyttää määräysvaltaa yritysasiakkaassa tai yhtiömies on yritys, avoimen yhtiön ja kommandiit-yhtiön tosiasialliset edunsaajat on selvitettävä tämän kappaleen ohjeiden mukaisesti.

Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö

Henkilöasiakas tai yritysasiakkaan tosiasiallinen edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö eli PEP (Politically Exposed Person), jos hän on toiminut merkittävässä julkisessa tehtävässä viimeisen vuoden aikana tai jos hänen perheenjäsenensä tai yhtiökumppaninsa toimii merkittävässä julkisessa tehtävässä tällä hetkellä:

- a) valtionpäämiehenä, hallituksen päämiehenä, ministerinä, vara- tai apulaisministerinä;
- b) parlamentin jäsenenä (esim. kansanedustajat, Euroopan parlamentin jäsenet);
- c) poliittisten puolueiden johtoelinten jäsenenä;
- d) ylimpien tuomioistuinten (Suomessa korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, työtuomioistuin ja vakuutus-oikeus), perustuslakituomioistuimen tai muun vastaavan oikeuselimen jäsenenä, jonka päätöksiin ei voida poikkeustapauksia lukuun ottamatta hakea muutosta;

- e) tilintarkastustuomioistuimen ja valtiontalouden tarkastusvirastoa vastaavan valtion varainhoitoa tarkastavan ylimmän päättävän elimen jäsenenä;
- f) keskuspankin johtokunnan jäsenenä;
- g) suurlähettiläänä tai asiainhoitajana;
- h) puolustusvoimissa vähintään kenraalikuntaan kuuluvana upseerina (esim. amiraalit);
- i) valtion kokonaan omistaman tai enemmistöomistaisen yrityksen taikka valtion liikelaitoksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenenä muussa kuin ETA-valtiossa pörssilistatussa yhtiössä; tai
- j) kansainvälisten yhteisöjen johtajana, varajohtajana ja hallituksen jäsenenä.

Seuraavat henkilöt katsotaan kuuluvan henkilöasiakkaan ja yritysasiakkaan tosiasiallisen edunsaajan lähipiiriin:

- aviopuoliso tai kumppani, joka asianomaisen maan kansallisessa lainsäädännössä rinnastetaan aviopuolisoon (Suomessa rekisteröity parisuhde);
- lapset;
- vanhemmat;
- aviopuolison tai kumppanin vanhemmat; ja
- yhtiökumppanit.

Henkilöllisyystodistuksen tiedot

Henkilöllisyystodistuksen tiedoilla tarkoitetaan henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimeä, myöntäjää, asiakirjan numeroa tai muuta tunnistetietoa, kuten asiakirjan antoaikaa tai voimassaoloaikaa. Henkilöllisyystodistuksen tiedot voidaan korvata henkilöllisyystodistuksen kopiolla, jos kopiosta käy ilmi luetellut henkilöllisyystodistuksen tiedot.

Asiakkaan tuntemiseen liittyvien tietojen kerääminen ja toimittaminen

Henkilöasiakas

Henkilöasiakkaan tehdessä rahoitushakemuksen Asiamiehen toimipaikassa, Asiamiehen on kerättävä seuraavat asiakkaan tuntemistiedot henkilöasiakkaalta ja täydennettävä ne Myyjäliikkeen verkkopalvelussa rahoitushakemukselle:

- asiakkaan henkilötunnus;
- asiakkaan työsuhteen muoto;
- asiakkaan tulot ja velanhoidomenot;
- asiakkaan PEP-tieto; ja
- henkilöllisyystodistuksen tiedot.

Mikäli henkilöasiakkaan puolesta toimii edustaja, henkilöasiakkaan henkilöllisyystodistuksen tiedot on korvattava edustajan henkilöllisyystodistuksen tiedoilla.

Henkilöasiakkaan tai hänen edustajansa allekirjoittaessa rahoitussopimuksen Asiamiehen toimipaikassa, Asiamiehen on merkittävä henkilöasiakkaan tai hänen edustajansa henkilöllisyystodistuksesta OP Yrityspankin ja asiakkaan väliseen sopimukseen:

- henkilön nimi ja henkilötunnus;
- henkilöllisyystodistuksen tiedot; ja
- koska todentaminen on tehty ja kuka sen on suorittanut.

Yritysiasiakas

Yritysiasiakkaan edustajan tehdessä rahoitushakemuksen Asiamiehen toimipaikassa, Asiamiehen on kerättävä seuraavat asiakkaan tuntemistiedot yrityksiä edustajalta ja täydennettävä ne Myyjäliikkeen verkkopalvelussa rahoitushakemukselle:

- yrityksiä edustajan y-tunnus; ja
- edustajan henkilöllisyystodistuksen tiedot.

Yrityksiä edustajan allekirjoittaessa rahoitussopimuksen Asiamiehen toimipaikassa, Asiamiehen on ensisijaisesti ohjattava yrityksiä edustaja OP Yrityspankin verkkomakkeelle, jossa hänen on täytettävä tiedot mm. yrityksen tosiasiallisista edunsaajista sekä heidän PEP-asetuksista sekä muista omistajista. Asiamiehen on toissijaisesti tarjottava yrityksiä edustajalle Asiakastiedot-paperilomake täytettäväksi. Lomake on tulostettavissa Myyjäliikkeen verkkopalvelusta.

Yrityksiä edustajan tulee täyttää OP Yrityspankin verkkolomake tai Asiakastiedot -paperilomake riippumatta yhtiömuodosta. Tämä koskee myös tilanteita, joissa yrityksiä edustaja on 1) yksityinen elinkeinonharjoittaja tai 2) avoin tai kommandiittiyhtiö, jonka tosiasialliset edunsaajat määräytyvät avoimessa yhtiössä yhtiömiesten ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaisten yhtiömiesten mukaan.

Yrityksiä edustaja voi lähettää täytetyn Asiakastiedot -paperilomakkeen suoraan OP Yrityspankille tai antaa sen Asiamiehelle, joka toimittaa lomakkeen OP Yrityspankille.

Yrityksiä edustajan palauttaessa täytetyn Asiakastiedot -paperilomakkeen Asiamiehelle, Asiamiehen on tarkistettava, että erityisesti seuraavat tiedot on täytetty:

- tosiasiallisten edunsaajien nimet, henkilötunnukset, syntymäajat, kansalaisuudet, asuinvaltiot, perusteet tosiasiallisten edunsaajien asemille ja PEP-tiedot;
- henkilöomistajien nimet, henkilötunnukset, syntymäajat, kansalaisuudet, omistus- ja äänivaltaosuudet;
- yrityksen taloudelliset tiedot, yrityksen liikekumppanit ja kohdemarkkinat, kansainvälisten pakotteiden noudattamiseen liittyvät kohdat; ja
- jos yrityksiä edustajissa on yrityksiä, yrityksiä edustaja on antanut omistusrakennekaavion (ml. välilyhtiöt) luonnollisiin henkilöihin asti sekä omistusrakennekaaviosta käy ilmi suomalaisten yritysten y-tunnukset ja ulkomaalaisten yritysten viralliset tunnuksot.

Yrityksiä edustajan allekirjoittaessa rahoitussopimuksen Asiamiehen toimipaikassa, Asiamiehen on merkittävä yrityksiä edustajan henkilöllisyystodistuksesta OP Yrityspankin ja yrityksiä edustajan väliseen sopimukseen:

- henkilön nimi ja henkilötunnus;
- henkilöllisyystodistuksen tiedot; ja
- koska todentaminen on tehty ja kuka sen on suorittanut.

OP Yrityspankin valvontaoikeus

OP Yrityspankilla on oikeus valvoa Asiamiehen toimintaa siinä laajuudessa kuin se liittyy Asiamiehen rahoitusyhteistyösopimuksen ja sen liitteiden mukaisten velvollisuuksien täyttämiseen. OP Yrityspankilla on oikeus käyttää valvonnan suorittamisessa kolmansia osapuolia.

Viranomaisten valvonta- ja tiedonsaantioikeus

Asiamies on tietoinen, että OP Yrityspankia valvovilla toimivaltaisilla viranomaisilla, kuten Finanssivalvonta ja kriisinratkaisuviranomainen, on oikeus tarkistaa OP Yrityspankin asiamiehenä toimivan asiamiehen toimintaa sekä saada sitä koskevia tietoja. Asiamiehen on tarvittaessa tehtävä yhteistyötä OP Yrityspankia valvovien viranomaisten sekä niiden niemeämien muiden tahojen kanssa. Selvyden vuoksi todetaan Asiamiehen olevan tietoinen siitä, että toimivaltaisilla viranomaisilla voi soveltuvan lainsäädännön nojalla olla laajemmat oikeudet suorittaa tarkastuksia kuin mitä tässä kohdassa on sovittu.

Asiamies hyväksyy, ettei mikään rahoitusyhteistyösopimuksessa tai sen liitteissä sovittu rajoita viranomaisten tarkastusoikeuksia millään tavalla.

Väärinkäytösepäilysten ilmoittaminen

OP Ryhmässä epäilyt väärinkäytökset ja rikkomukset otetaan vakavasti ja niistä kannustetaan kerto-maan. Asiamies voi tehdä ilmoituksen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten epäilyistä rikkomisesta nimettömänä OP Ryhmän Compliance-organisaatiolle whistleblowing-kanavan kautta.

Väärinkäytösepäilyistä voi tehdä ilmoituksen osoitteessa:

<https://report.whistleb.com/fi/opfinancialgroup/>